

11. ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ (2003-2013)

Κορνηλία Χατζηασλάνη

Αρχιτέκτονας - Αρχαιολόγος, τ. Προϊσταμένη του Τομέα Ενημέρωσης και Εκπαίδευσης

Ειρήνη Καϊμάρα

Αρχαιολόγος, Προϊσταμένη του Τομέα Ενημέρωσης και Εκπαίδευσης

Ασημίνα Λεοντή

Αρχαιολόγος, Τομέας Ενημέρωσης και Εκπαίδευσης

Κατά τη διάρκεια της σχολικής τους ζωής όλοι οι μαθητές της Ελλάδας επισκέπτονται με το σχολείο τους τουλάχιστον μία φορά την Ακρόπολη και το Μουσείο της. Στόχος του Τομέα Ενημέρωσης και Εκπαίδευσης είναι η επίσκεψη αυτή να είναι ευχάριστη αλλά και ουσιαστική για τους μαθητές, καθώς η γνωριμία τους με τα μνημεία είναι το πρώτο βήμα για να μάθουν να τα αγαπούν και να τα σέβονται.

Με αυτό το σκεπτικό ο Τομέας Ενημέρωσης και Εκπαίδευσης της ΥΣΜΑ σε συνεργασία με το Μουσείο Ακρόπολης και την Α' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων οργανώνει ποικίλες εκπαιδευτικές δράσεις. Από το 1987 έως το 2009 το εκπαιδευτικό κέντρο της ΥΣΜΑ βρισκόταν στο Κέντρο Μελετών της Ακρόπολης (ΚεΜΑ) και όλες οι δράσεις του Τομέα εκπορεύονταν από εκεί. Με τα εγκαίνια του Μουσείου της Ακρόπολης, το 2009, δημιουργήθηκε στο Μουσείο ένα νέο εκπαιδευτικό κέντρο, (Εικ. 1) ένας ειδικά διαμορφωμένος χώρος με έκθεση όλου του εκπαιδευτικού υλικού του Τομέα, την οποία μπορούν να επισκεφθούν μαθητές αλλά και εκπαιδευτικοί.

Εικ. 1. Το εκπαιδευτικό κέντρο στο Μουσείο Ακρόπολης (φωτ. αρχείο ΥΣΜΑ).

Οι εκπαιδευτικές δράσεις της Υπηρεσίας μας περιλαμβάνουν καταρχήν το σχεδιασμό και τη διεξαγωγή εκπαιδευτικών προγραμμάτων, όπου η Ακρόπολη και η κλασική εποχή προσεγγίζονται διαθεματικά, μέσα από την αρχιτεκτονική, τη γλυπτική, την ιστορία των μνημείων και τα έργα αναστήλωσης. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα σε αρχαιολογικούς χώρους και σε μουσεία, δεν αποτελούν ένα ακόμη μάθημα, αλλά μπορούν να ενταχθούν στη διδακτέα ύλη και να την εμπλουτίσουν, προσφέροντας ένα εναλλακτικό είδος διδασκαλίας. Απευθύνονται σε μαθητές Δημοτικού, Γυμνασίου και Λυκείου. Η επίσκεψη οργανώνεται με βάση κάποιο συγκεκριμένο κάθε φορά θέμα και καθορίζεται από την ηλικία και τις γνώσεις των παιδιών. Η δημιουργική συμμετοχή των μαθητών στη διαδικασία της μάθησης, η βιωματική προσέγγιση και η αισθητική καλλιέργεια αποκτούν νέες διαστάσεις μέσα από τα μνημεία. Τα προγράμματα που πραγματοποιούνται είναι τριών ειδών: α) τα αφιερώματα που απευθύνονται σε μεγάλο αριθμό μαθητών β) τα τακτικά προγράμματα που διοργανώνονται σε καθημερινή βάση και γ) τα έκτακτα που συνδυάζονται με ειδικές εκδηλώσεις, επετείους ή περιοδικές εκθέσεις. Από το 2003 έως το 2012 πραγματοποιήθηκαν συνολικά 1.151 εκπαιδευτικά προγράμματα σε 30.489 μαθητές.

Ακολουθεί μία ενδεικτική παρουσίαση κάποιων νέων εκπαιδευτικών προγραμμάτων που πραγματοποιήθηκαν κατά τη δεκαετία 2003 – 2013.

Το 2004, στο πλαίσιο των παράλληλων εκδηλώσεων για τους Ολυμπιακούς αγώνες της Αθήνας, ο Τομέας διοργάνωσε το ειδικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα - αφιέρωμα με θέμα «Τα Παναθήναια μέσα από τη Ζωφόρο του Παρθενώνα» το οποίο διήρκεσε ολόκληρη τη σχολική χρονιά 2003 – 2004. Στο πρόγραμμα έγινε χρήση όλου του έντυπου και ψηφιακού υλικού του Τομέα. Οι εκπαιδευτικοί παρακολούθησαν ένα σεμινάριο στο οποίο γνώρισαν τις δυνατότητες που τους παρέχει όλο το υλικό, μέσα από τη συμμετοχή τους σε οκτώ διαφορετικά εργαστήρια. Συνολικά στο πρόγραμμα έλαβαν μέρος 152 εκπαιδευτικοί από 60 σχολεία από 10 νομούς της Ελλάδας, με περίπου 3.500 μαθητές όλων των ηλικιών (1 νηπιαγωγείο, 11 δημοτικά, 26 γυμνάσια, 22 λύκεια) καθώς και πολλά σχολεία από την Κύπρο.

Το 2007 ο Τομέας συμμετείχε σ' ένα διαφορετικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα, έναν πανελλήνιο διαγωνισμό έκθεσης που οργανώθηκε από την Ένωση Φίλων της Ακρόπολης, υπό την αιγίδα του Υπουργείου Παιδείας, και διήρκεσε όλη τη σχολική χρονιά 2007-2008. Θέμα της έκθεσης ήταν «Ο Βράχος της Ακρόπολης με τα μνημεία του δέχεται κάθε χρόνο χιλιάδες επισκέπτες. Ανάμεσά τους και εκατοντάδες νέα παιδιά, της ηλικίας σου, από όλον τον κόσμο. Σε τι πιστεύεις, ότι οφείλεται αυτό... Και για εσένα που ζεις στην Ελλάδα, τι σημασία έχει η Ακρόπολη...». Στο διαγωνισμό συμμετείχαν 598 μαθητές από 47 νομούς. Δόθηκαν 3 βραβεία και 7 έπαινοι. Το τεύχος 19 του περιοδικού της Ε.Φ.Α «Ανθέμιον» αφιερώθηκε στο διαγωνισμό και δημοσίευσε τις βραβευμένες εκθέσεις.

Το 2009, μετά την έναρξη λειτουργίας του Νέου Μουσείου της Ακρόπολης, δημιουργήθηκε ένα νέο τακτικό εκπαιδευτικό πρόγραμμα το οποίο πραγματοποιείται μέχρι σήμερα με θέμα τα Γλυπτά

του Παρθενώνα (Εικ. 2). Κατά τη διάρκεια του προγράμματος προσεγγίζεται από τους μαθητές ο μοναδικός πλούτος της γλυπτικής διακόσμησης του Παρθενώνα που εκτίθεται στο Μουσείο, σε ένα συνδυασμό πρωτότυπων γλυπτών και αντιγράφων και σε θέσεις ανάλογες με αυτές που είχαν στο ναό. Στο πρόγραμμα περιλαμβάνεται χρήση μακετών και εκμαγείων και οι μαθητές συμμετέχουν σε ειδικά εργαστήρια.

Το 2012 πραγματοποιήθηκε στην Ακρόπολη για 2 συνεχόμενες μέρες το εκπαιδευτικό πρόγραμμα - αφιέρωμα «Μια Μέρα στην Ακρόπολη Αναστηλώνοντας τα Μνημεία της» (Εικ. 3). Απευθυνόταν σε σχολεία της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και συγκεκριμένα στη Γ' Γυμνασίου. Στόχος ήταν η γνωριμία και η ενημέρωση των μαθητών με τα μνημεία και με το μεγάλο σύγχρονο τεχνικό έργο που συντελείται στην Ακρόπολη μέσα από την παρακολούθηση και συμμετοχή των μαθητών σε 10 βιωματικά εργαστήρια στο χώρο της Ακρόπολης. Η οργάνωση και παρουσίαση των θεμάτων του κάθε εργαστηρίου έγινε της μαθητές από το έμπειρο προσωπικό της Υπηρεσίας της, αρχιτέκτονες, αρχαιολόγους, πολιτικούς μηχανικούς, συντηρητές και λιθοξόους. Το σύνολο του έντυπου αλλά και του ψηφιακού υλικού του Τομέα σε συνδυασμό με την καθοδήγηση των εκπαιδευτικών μέσα από ένα πολύ αναλυτικό σεμινάριο έδωσε τη δυνατότητα της συμμετέχοντες να εμβαθύνουν στο θέμα πριν αλλά και μετά τη διεξαγωγή του προγράμματος. Συμμετείχαν συνολικά 600 μαθητές και 38 εκπαιδευτικοί από 21 σχολεία της Αττικής.

Εικ. 2. Εκπαιδευτικό πρόγραμμα: Τα Γλυπτά του Παρθενώνα (© Μουσείο Ακρόπολης).

Εικ. 3. Εκπαιδευτικό πρόγραμμα: «Μια Μέρα στην Ακρόπολη αναστηλώνοντας τα μνημεία της» (φωτ. Αρχείο ΥΣΜΑ).

Το 2012 πραγματοποιήθηκαν και δύο έκτακτα εκπαιδευτικά προγράμματα. Το πρώτο ήταν ένα ειδικά σχεδιασμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα για αλλοδαπούς μαθητές με θέμα «28^η Εκατομβαιώνος. Μια Μέρα με τη Ζωφόρο του Παρθενώνα» (Εικ. 4) στο πλαίσιο του προγράμματος «Εκπαίδευση Αλλοδαπών και Παλινοστούντων Μαθητών» που στόχευε στη βελτίωση των σχολικών επιδόσεων αυτών των ομάδων μαθητών στο ελληνικό σχολείο και στην κοινωνική τους ένταξη. Στην

εκπαιδευτική δράση που διήρκεσε ολόκληρη τη σχολική χρονιά συμμετείχαν μαθητές του 2^ο ΓΕΛ Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Ελληνικού από 10 διαφορετικές χώρες (Αλβανία, Αρμενία, Βουλγαρία, Γεωργία, Καζακστάν, Μολδαβία, Ουκρανία, Πακιστάν, Πολωνία και Συρία) με μέσο επίπεδο ελληνομάθειας. Οι μαθητές αφού γνώρισαν τον Παρθενώνα και τα γλυπτά του, αναζήτησαν και εντόπισαν παρόμοια στοιχεία σε μνημεία από τη χώρα της καταγωγής τους.

Το δεύτερο πρόγραμμα πραγματοποιήθηκε σε συνεργασία με την Α' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων και είχε τίτλο «Περίοδοι κρίσης και ακμής στην αρχαία Αθήνα: Αντανακλάσεις στην Ακρόπολη» (Εικ. 5). Το πρόγραμμα απευθυνόταν σε μαθητές Λυκείου και πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο των Ευρωπαϊκών Ημερών με θέμα «Κρίσεις: συνέχειες και ασυνέχειες στην ιστορία». Αναφερόταν σε οποιαδήποτε μορφή κρίσης και στα ίχνη που αφήνει στον υλικό και άυλο πολιτισμό. Στόχος της εκπαιδευτικής δράσης ήταν να φανεί ότι οι κοινωνίες δεν εξελίσσονται ευθύγραμμα αλλά με σπειροειδή τρόπο, γνωρίζοντας εποχές άλλοτε καλύτερες και άλλοτε χειρότερες. Οι μαθητές παρακολούθησαν δύο πλήρεις κύκλους ανάπτυξης και ύφεσης των ιστορικών περιόδων από τα τέλη του 7^{ου} αι. π.Χ. έως τα τέλη του 5^{ου} αι. π.Χ., σε συνδυασμό με μία περιήγηση στο Βράχο της Ακρόπολης, όπου παρατήρησαν από κοντά τα μνημεία.

Εικ. 4. Εκπαιδευτικό πρόγραμμα: «28^η Εκατομβαιώνος. Μια Μέρα με τη Ζωφόρο του Παρθενώνα» (φωτ. αρχείο ΥΣΜΑ).

Εικ. 5. Εκπαιδευτικό πρόγραμμα: «Περίοδοι κρίσης και ακμής στην Αρχαία Αθήνα: Αντανακλάσεις στην Ακρόπολη» (φωτ. αρχείο ΥΣΜΑ).

Το 2012 πραγματοποιήθηκαν επίσης εκπαιδευτικά εργαστήρια για παιδιά ηλικίας 7-12 ετών με θέμα «Η Ειρεσιώνη και τα κάλαντα» μέσα στο Μουσείο της Ακρόπολης. Με αφορμή τις γιορτές και ιδιαίτερα την υποδοχή της νέας χρονιάς τα παιδιά μάθαιναν για το έθιμο της Ειρεσιώνης και το κάθε παιδί στόλιζε τη δική του Ειρεσιώνη, ένα κλαδί ελιάς ή δάφνης, πάνω στην οποία κρεμούσαν λευκά ή κόκκινα νήματα από μαλλί (από τη λέξη είρος, έριον= μαλλί προβάτου) καθώς και όλων των ειδών τους καρπούς της πρώτης φθινοπωρινής σοδειάς (Εικ. 6).

Εικ. 6. Εκπαιδευτικό πρόγραμμα: «Η Ειρεσιώνη και τα κάλαντα» (φωτ.: Γιώργος Βιτσαρόπουλος, © Μουσείο Ακρόπολης).

Η διεξαγωγή των προγραμμάτων αποτελεί όμως μόνον το ένα σκέλος των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων που εκπορεύονται από την Υπηρεσία μας. Καθώς οι αριθμοί των ενδιαφερομένων από το χώρο της εκπαίδευσης είναι πολύ μεγάλοι, σύντομα διαπιστώσαμε ότι όσα προγράμματα κι αν γίνουν, ποτέ δεν θα είναι αρκετά ώστε να καλύψουν τη ζήτηση των σχολείων. Έτσι εδώ και χρόνια έχουμε επιλέξει να επενδύσουμε μεγάλο μέρος των δραστηριοτήτων μας αφενός στην παραγωγή και διακίνηση του εκπαιδευτικού υλικού και αφετέρου στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών.

Η δημιουργία και παροχή εκπαιδευτικού υλικού αποτελεί μία από τις δυνατότητες ανταπόκρισης του Τομέα στην ανάγκη για πολλαπλασιασμό του αριθμού των συμμετεχόντων στις δράσεις μας. Με το σκεπτικό αυτό οδηγηθήκαμε στη δημιουργία μίας σειράς οδοιπορικών – εντύπων αλλά και βιβλίων (Εικ. 7) που έχουν ως στόχο τη γνωριμία με όλον τον πλούτο της κλασικής τέχνης του Βράχου όχι μόνο των μαθητών, αλλά επίσης των οικογενειών και του διεθνούς κοινού, καθώς όλο το εκπαιδευτικό υλικό του Τομέα μεταφράζεται πάντα και στην αγγλική γλώσσα.

Όλο το παραπάνω υλικό ενσωματώθηκε στις μουσειοσκευές του Τομέα, τις εκπαιδευτικές που δανείζονται σε σχολεία όλης της χώρας και τις οικογενειακές που έχουν δημιουργηθεί ειδικά για τις οικογένειες και χρησιμοποιούνται μέσα στο Μουσείο της Ακρόπολης.

Οι εκπαιδευτικές μουσειοσκευές αποτελούν μια σειρά από γοητευτικά μαθήματα για την Ακρόπολη και την αρχαιότητα γενικότερα, τα οποία μπορούν να χωρέσουν σε ένα κουτί και να ταξιδέψουν στα σχολεία, προσφέροντας τη δυνατότητα της επίσκεψης ενός μικρού «Μουσείου» μέσα στην τάξη. Από το 2003 έως το 2012 οι μουσειοσκευές «Πάμε στην Ακρόπολη», «Ένας Αρχαίος Ναός», «Η Ζωφόρος του Παρθενώνα», «Λιθοξοϊκή», «Το Δωδεκάθεο», «Αρχαία Ελληνική

Ενδυμασία», «Αρχαία Μουσικά Όργανα», «Ακρόπολη και Αναστήλωση» δανείστηκαν σε 2.096 σχολεία και χρησιμοποιήθηκαν από 132.527 μαθητές όλης της χώρας.

Εικ. 7. Εκπαιδευτικά έντυπα για την Ακρόπολη (φωτ. αρχείο ΥΣΜΑ).

Παράλληλα όμως με το δανεισμό, ένας μεγάλος αριθμός μουσειοσκευών που δημιουργήθηκαν σε πολλαπλά αντίτυπα στην ελληνική και στην αγγλική γλώσσα δωρήθηκαν σε σχολεία, μουσεία και άλλους φορείς της Ελλάδας και του εξωτερικού. Πρόκειται για τις τέσσερις μουσειοσκευές του Τομέα «Πάμε στην Ακρόπολη», «Το Δωδεκάθεο», «Ένας Αρχαίος Ναός» και «Η Ζωφόρος του Παρθενώνα». Στην Ελλάδα προσφέρθηκαν συνολικά 1.200 μουσειοσκευές. Οι 412 απ' αυτές δόθηκαν στην Αττική και οι 788 σ' όλη την περιφέρεια. Στο εξωτερικό δόθηκαν 342 μουσειοσκευές σε 32 χώρες. Η παροχή των μουσειοσκευών συνοδευόταν πάντα από ένα αναλυτικό σεμινάριο προς τους αρμόδιους που τις παραλάμβαναν με σκοπό την καλύτερη δυνατή αξιοποίηση του προσφερόμενου υλικού. Υπολογίζεται ότι περίπου 30.000 μαθητές κάθε χρόνο χρησιμοποιούν τις μουσειοσκευές αυτές στα σχολεία τους.

Ακολουθεί συνοπτική παρουσίαση του νέου εκπαιδευτικού υλικού (μουσειοσκευές και φάκελοι) που δημιουργήθηκε για δανεισμό σε σχολεία και σε άλλους φορείς κατά τη δεκαετία 2003 – 2012:

Το 2007 δημιουργήθηκε με τη χορηγία του Ιδρύματος Σταύρος Νιάρχος μία νέα έκδοση της μουσειοσκευής «Το Δωδεκάθεο» (Εικ. 8) στην ελληνική και στην αγγλική γλώσσα. Η νέα μουσειοσκευή ήταν αρκετά εμπλουτισμένη και πολύ πιο εύχρηστη σε σχέση με την πρώτη της μορφή που είχε δημιουργηθεί το 1998. Περιλαμβάνει ένα βιβλίο που περιγράφει και συνδέει μεταξύ τους τα διάφορα περιεχόμενα έντυπα και παιχνίδια, παρέχει οδηγίες αξιοποίησής τους και προτάσεις προς τον εκπαιδευτικό καθώς επίσης και δώδεκα βασικά έντυπα, ένα για κάθε θεό. Επίσης περιλαμβάνει μία σειρά από έντυπα – παιχνίδια και μία σειρά από καρτέλες-παιχνίδια που εικονίζουν έργα αρχαίας και

νεότερης τέχνης με παραστάσεις των θεών σε γλυπτά, σε αγγεία, σε νομίσματα, σε γραμματόσημα καθώς επίσης φυτά και ζώα αφιερωμένα στους θεούς.

Το 2010 δημιουργήθηκε ένας νέος εκπαιδευτικός φάκελος που επίσης ανανέωσε και εμπλούτισε το εκπαιδευτικό υλικό του Τομέα. Πρόκειται για τον φάκελο «Ακρόπολη και Αναστήλωση» (Εικ.9) στον οποίο παρουσιάζεται η σύγχρονη επιστημονική έρευνα και το μεγάλο τεχνικό έργο που συντελείται σήμερα στην Ακρόπολη. Απευθύνεται σε εκπαιδευτικούς και μαθητές, κυρίως Γυμνασίου και Λυκείου, οι οποίοι εκδηλώνουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα αναστηλωτικά έργα που διεξάγονται σήμερα στην Ακρόπολη, καθώς και για τα προβλήματα των μνημείων και τα αίτια που οδήγησαν σε αυτές τις αναστηλωτικές επεμβάσεις.

Εικ. 8. Εκπαιδευτική μουσειοσκευή «Το Δωδεκάθεο» (φωτ. αρχείο ΥΣΜΑ).

Εικ. 9. Εκπαιδευτικός φάκελος «Ακρόπολη και Αναστήλωση» (φωτ. αρχείο ΥΣΜΑ).

Περιλαμβάνει δέκα εκπαιδευτικά έντυπα χωρισμένα σε δύο ενότητες: Στην πρώτη ενότητα των εντύπων παρουσιάζονται θεωρητικά θέματα που σχετίζονται γενικά με την αναστήλωση των αρχαίων μνημείων αλλά και ειδικά με την Ακρόπολη, ενώ στη δεύτερη παρουσιάζονται αναλυτικά τα αναστηλωτικά προγράμματα που πραγματοποιούνται σε κάθε ένα μνημείο της Ακρόπολης. Τέλος, ένα ειδικό έντυπο είναι αφιερωμένο στις προτάσεις προς τους εκπαιδευτικούς, καθώς το σύνολο του περιεχομένου του φακέλου προσφέρεται για ένα διαθεματικό τρόπο διδασκαλίας και μπορεί να αποτελέσει θέμα για ανάπτυξη σε πολλά μαθήματα του αναλυτικού προγράμματος ή να ενταχθεί στη διδακτέα ύλη πολλών τάξεων. Ο εκπαιδευτικός φάκελος περιλαμβάνει επίσης την ταινία «Τα έργα στην Αθηναϊκή Ακρόπολη». Το 2012 ο φάκελος μεταφράστηκε στην αγγλική γλώσσα.

Εκτός όμως από τις εκπαιδευτικές μουσειοσκευές που σχεδιάζονται ειδικά για τα σχολεία, ο μεγάλος αριθμός οικογενειών που επισκέπτονται το Μουσείο της Ακρόπολης μας οδήγησε στη δημιουργία δύο οικογενειακών μουσειοσκευών με τη μορφή σακιδίων, ειδικά σχεδιασμένων για να δανείζονται στις οικογένειες με στόχο να διευκολυνθεί η επίσκεψή τους στο Μουσείο.

Το πρώτο έχει θέμα «Μια μέρα στο Μουσείο Ακρόπολης με τη θεά Αθηνά» (Εικ. 10). Από τον Απρίλιο του 2011 έως το Δεκέμβριο του 2012 το σακίδιο χρησιμοποίησαν 7.079 οικογένειες, 5.330 ελληνικές και 1.745 από το εξωτερικό, συνολικά 21.242 γονείς και παιδιά. Το σακίδιο αυτό περιλαμβάνει μία σειρά από παιχνίδια αναγνώρισης της θεάς Αθηνάς μέσα από τα σύμβολά της και αναζήτησής της μέσα στο Μουσείο. Τα παιδιά που επιλέγουν να περιηγηθούν στο Μουσείο με αυτό το σακίδιο προσπαθούν να ανακαλύψουν 12 παραστάσεις της θεάς Αθηνάς αναγνωρίζοντάς την από τα σύμβολά της. Κατά την αναζήτησή τους αυτή βρίσκουν μέσα στο σακίδιο μερικούς πολύτιμους βοηθούς, όπως: έναν χάρτη, αυτοκόλλητα, καρτέλες με στοιχεία για τη θεά, σχεδιαστικές ή ψηφιακές αναπαραστάσεις της καθώς και παιχνίδια, ένα με τα σύμβολα της θεάς στο οποίο τα παιδιά δημιουργούν διάφορες συνθέσεις με τη μορφή της και ένα παιχνίδι μνήμης με πρόσωπα της Αθηνάς επάνω σε αρχαία αγγεία με το οποίο εξασκούν τη μνήμη και την παρατηρητικότητα τους!

Εικ. 10. Οικογενειακή μουσειοσκευή «Μια μέρα στο Μουσείο Ακρόπολης με τη θεά Αθηνά» (© Μουσείο Ακρόπολης).

Εικ. 11. Οικογενειακή μουσειοσκευή «Αρχαϊκά Χρώματα» (© Μουσείο Ακρόπολης).

Το δεύτερο σακίδιο έχει τίτλο: "Αρχαϊκά Χρώματα" (Εικ. 11). Από τον Αύγουστο του 2012 έως το Δεκέμβριο του 2012 το σακίδιο χρησιμοποίησαν 417 οικογένειες, 263 ελληνικές και 154 από το εξωτερικό, συνολικά 1.250 άτομα, γονείς και παιδιά. Το σακίδιο αυτό δημιουργήθηκε στο πλαίσιο της ομότιτλης δράσης του Μουσείου Ακρόπολης, με σκοπό να βοηθήσει τα παιδιά να φανταστούν πώς έμοιαζαν τα γλυπτά στην αρχαιότητα με όλα τους τα χρώματα και να αναζητήσουν ίχνη από χρώματα πάνω σε αγάλματα της αρχαϊκής αίθουσας. Μέσα στο σακίδιο βρίσκουν ένα πολύπτυχο

έντυπο με χάρτη της αρχαϊκής αίθουσας και πληροφορίες για συγκεκριμένα γλυπτά, θεματικές καρτέλες αναζήτησης λεπτομερειών, έντυπο με στοιχεία για τα ορυκτά από τα οποία κατασκευάζονταν τα χρώματα, ξυλομογιές για να ζωγραφίσουν αλλά και ένα παιχνίδι Domino με διακοσμητικά μοτίβα που στόλιζαν τα αρχαϊκά γλυπτά.

Το 2008, παράλληλα με τη δημιουργία του έντυπου εκπαιδευτικού υλικού, ο Τομέας προχώρησε και στη δημιουργία εκπαιδευτικών ταινιών. Οι δύο πρώτες ταινίες που δημιουργήθηκαν ήταν στερεοσκοπικής προβολής (3D). Η πρώτη είχε τίτλο «Πάμε στην Ακρόπολη» και η δεύτερη, «Ένας αρχαίος ναός». Και οι δύο ήταν βασισμένες στα αντίστοιχα εκπαιδευτικά βιβλία του Τομέα. Σήμερα η πρώτη από αυτές προβάλλεται για σχολικές ομάδες αλλά και για το ευρύτερο κοινό στην αίθουσα εικονικής πραγματικότητας του Μουσείου Ακρόπολης.

Το 2009 ολοκληρώθηκε σε συνεργασία με την Εκπαιδευτική Τηλεόραση η ταινία «Παρθενώνας: μέτρο και τελειότητα». Η ταινία στοχεύει στην ανάδειξη της διαχρονικότητας του μνημείου – συμβόλου του παγκόσμιου πολιτισμού και στην εξοικείωση των μαθητών και των ενηλίκων με την κλασική τέχνη, αρχιτεκτονική και γλυπτική, στην κορυφαία της στιγμή, όπως αυτή ενσαρκώνεται στον Παρθενώνα. Η ταινία βασίστηκε στο βιβλίο του Τομέα «Περίπατοι στον Παρθενώνα».

Την ίδια χρονιά με αφορμή τα εγκαίνια του Νέου Μουσείου της Ακρόπολης δημιουργήθηκε μία δεύτερη ταινία για τον Παρθενώνα και τα γλυπτά του με τίτλο «Παρθενών» η οποία από τότε προβάλλεται έξω από την αίθουσα του Παρθενώνα στην ελληνική και αγγλική γλώσσα, ως μία εισαγωγή στην έκθεση των γλυπτών του ναού. Μία νέα έκδοση της ταινίας για παιδιά ηλικίας 8-12 χρονών δημιουργήθηκε με σκοπό την προβολή της στα εκπαιδευτικά προγράμματα της Υπηρεσίας.

Η εξακτίνωση όμως των εκπαιδευτικών δράσεων και ο εμπλουτισμός του μαθήματος για τα μνημεία και την τέχνη της Ακρόπολης είναι θέματα που απασχολούν ιδιαίτερα την Υπηρεσία μας εδώ και αρκετά χρόνια. Γι' αυτό το λόγο, από πολύ νωρίς, ένας από τους βασικούς στόχους του Τομέα ήταν και η σταδιακή ψηφιοποίηση του συνόλου των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και εκδόσεων, ώστε να επιτευχθεί εύκολη πρόσβαση όλων των ενδιαφερομένων σ' αυτά και μεγιστοποίηση του αριθμού των αποδεκτών τους. Το πρώτο βήμα που έγινε προς αυτήν την κατεύθυνση ήταν με την ψηφιοποίηση όλων των εντύπων. Συγκεκριμένα, το 2007, το σύνολο των εκδόσεων του Τομέα καταχωρήθηκε σε μορφή pdf στον κόμβο της Υπηρεσίας μας (www.ysma.gr).

Το επόμενο στάδιο στην εξέλιξη του εκπαιδευτικού υλικού έγινε με τη δημιουργία ψηφιακών εφαρμογών. Οι πρώτες ψηφιακές εφαρμογές δημιουργήθηκαν το 2008 ως συνοδευτικά παιχνίδια των εκπαιδευτικών 3D ταινιών και ως υλικό εμπλουτισμού των εκπαιδευτικών μουσειοσκευών που δανείζονται στα σχολεία. Συγκεκριμένα για την εφαρμογή με τίτλο «Πάμε στην Ακρόπολη» έχουν σχεδιαστεί δύο παιχνίδια. Το πρώτο βασίζεται σε ένα ψηφιακό μοντέλο του Ιερού Βράχου του 2ου αι. μ.Χ. Ο παίκτης κάνοντας ένα μάθημα τοπογραφίας, πρέπει να αναγνωρίσει και να τοποθετήσει τα μνημεία στη σωστή τους θέση. Το δεύτερο παιχνίδι παρουσιάζει 6 φάσεις της ιστορίας του Βράχου:

προϊστορική Ακρόπολη, αρχαϊκή, κλασική, ρωμαϊκή, μεσαιωνική και σύγχρονη. Ο χρήστης, ταξιδεύοντας στο χρόνο με τη βοήθεια των αντίστοιχων ψηφιακών προπλασμάτων, παρατηρεί και εντοπίζει τις αλλαγές που υπέστησαν τα μνημεία και ο Βράχος διαχρονικά.

Για την εφαρμογή με τίτλο «Ένας αρχαίος ναός» έχουν αντίστοιχα σχεδιαστεί δύο παιχνίδια. Στο πρώτο οι παίκτες επιλέγουν έναν από τους τρεις ρυθμούς της αρχαίας αρχιτεκτονικής και προσπαθούν να συνθέσουν ένα τμήμα του ναού πάνω σε μία σχηματοποιημένη εικόνα του, ενώ στο επόμενο παιχνίδι μαθαίνουν να αναγνωρίζουν τα αρχιτεκτονικά μέλη ενός ναού.

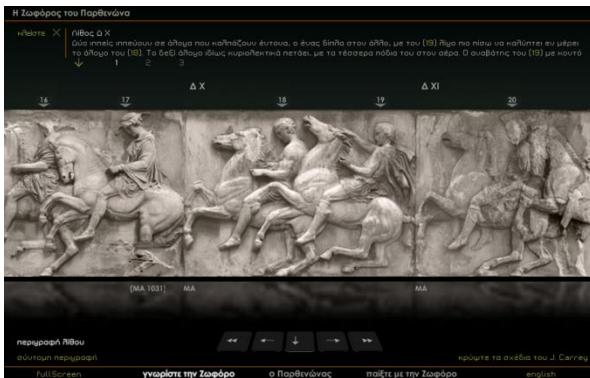
Ακολούθησε η δημιουργία ψηφιακών εφαρμογών και μουσειοσκευών για το Διαδίκτυο, το μοναδικό μέσο που μπορεί πραγματικά να κάνει προσιτό το εκπαιδευτικό υλικό σε όποιον το επιθυμεί.

Το 2009 η Υπηρεσία μας σε συνεργασία με το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών, ολοκλήρωσε την πρώτη διαδικτυακή εφαρμογή www.parthenonfrieze.gr με θέμα «Η Ζωφόρος του Παρθενώνα» (Εικ. 12). Το σύνολο των ψηφιοποιημένων λίθων της Ζωφόρου εντάχθηκε στη συνέχεια σε ηλεκτρονικό αποθετήριο, παρέχοντας τη δυνατότητα προβολής στο Ευρωπαϊκό Ψηφιακό Αποθετήριο Πολιτιστικής Κληρονομιάς, EUROPEANA (repository.parthenonfrieze.gr). Το περιεχόμενο της εφαρμογής οργανώθηκε σε τρεις ενότητες με τους τίτλους: Παρθενώνας | Γνωρίστε τη ζωφόρο | Παίξτε με τη ζωφόρο.

Η ενότητα «Παρθενώνας» περιλαμβάνει κείμενα και οπτικοακουστικό υλικό για την αρχιτεκτονική και το γλυπτό διάκοσμο του Παρθενώνα.

Στην ενότητα «Γνωρίστε τη ζωφόρο» ο χρήστης έχει δύο δυνατότητες. Η πρώτη είναι να γνωρίσει τη ζωφόρο ανά λίθο καθώς υπάρχει φωτογραφία και αναλυτικό κείμενο για κάθε έναν από τους 115 λίθους της ζωφόρου. Η δεύτερη δυνατότητα γνωριμίας με τη ζωφόρο γίνεται μέσα από θεματικούς περιπάτους στις επιμέρους ενότητές της: προετοιμασία της πομπής, ιππείς, άρματα, πομπή θυσίας, θεοί και παράδοση του πέπλου.

Το τρίτο επίπεδο της εφαρμογής που έχει τίτλο «Παίξτε με τη ζωφόρο», απευθύνεται σε παιδιά και ουσιαστικά αποτελεί την ψηφιοποίηση της μουσειοσκευής. Ένα κίτρινο κουτί, η μουσειοσκευή της ζωφόρου, εμφανίζεται στην οθόνη, ανοίγει και βγαίνουν τα παιχνίδια. Υπάρχει ένα παιχνίδι για κάθε μία από τις ενότητες της ζωφόρου: παιχνίδι χρωματισμού ενός λίθου, παιχνίδια μνήμης, παιχνίδια συνδυασμού εικόνας και κειμένου ή τελείως ειδικά παιχνίδια, όπως το παιχνίδι «Γίνε συντηρητής» (Εικ.13). Στο παιχνίδι αυτό τα παιδιά αρχικά παρακολουθούν ένα βίντεο με θέμα την ιστορία της ρύπανσης και της φθοράς ενός λίθου και στη συνέχεια προσπαθούν να καθαρίσουν το λίθο χρησιμοποιώντας ένα ομοίωμα του λείζερ. Όταν ολοκληρώσουν τον καθαρισμό έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν ένα ακόμα μικρό βίντεο με την πραγματική διαδικασία καθαρισμού του λίθου από τους ειδικούς συντηρητές της ΥΣΜΑ.

Εικ. 12. Διαδικτυακή εφαρμογή «Η Ζωφόρος του Παρθενώνα».

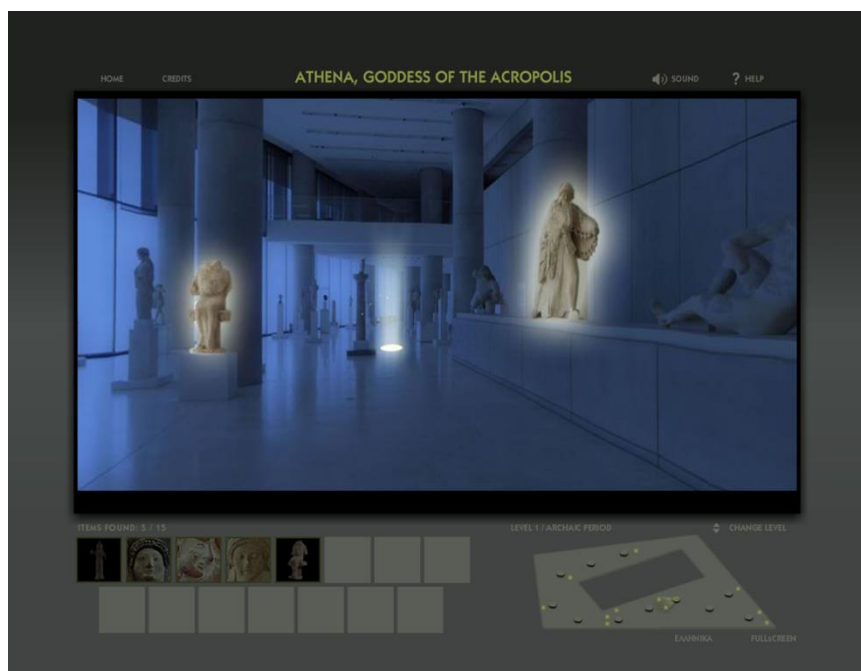

Εικ. 13. Διαδικτυακή εφαρμογή «Η Ζωφόρος του Παρθενώνα»-Το παιχνίδι «Γίνε συντηρητής».

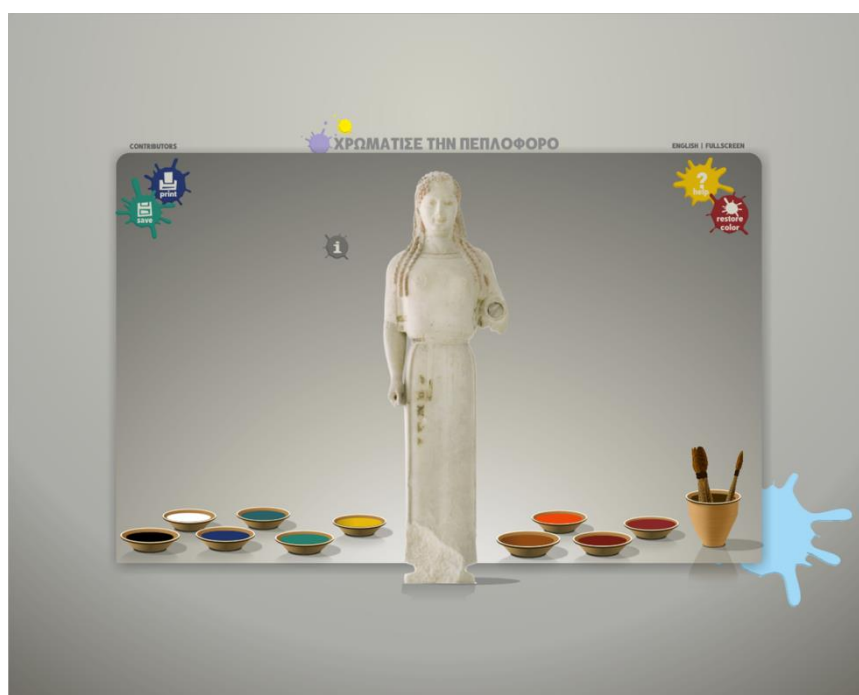
Το 2010 ολοκληρώθηκε με χορηγία του Ιδρύματος Μποδοσάκη μία ακόμα διαδικτυακή εφαρμογή με τίτλο «Αθηνά, η θεά της Ακρόπολης» (www.acropolis-athena.gr) (Εικ. 14). Σκοπός της είναι η γνωριμία του χρήστη με τις διαφορετικές υποστάσεις της θεάς αλλά και με το Μουσείο της Ακρόπολης. Μέσα από μία εικονική περιήγηση στο Μουσείο της Ακρόπολης ο χρήστης ακολουθώντας μία δέσμη φωτός αναζητεί και παρατηρεί τα επιλεγμένα εκθέματα της θεάς Αθηνάς. Κάποια από αυτά απηχούν τα ιερά λατρευτικά αγάλματα που βρίσκονταν μέσα στους ναούς και από τα οποία δεν σώζεται σήμερα τίποτα. Επίσης περιλαμβάνονται και ορισμένα από τα σημαντικότερα αρχιτεκτονικά γλυπτά της Ακρόπολης. Για κάθε ένα έκθεμα ο χρήστης μπορεί να διαβάσει μία σύντομη περιγραφή, ένα σχετικό μύθο, στοιχεία για τη λατρεία της Αθηνάς και αρχαία κείμενα του Πausanias. Επίσης έχει τη δυνατότητα να παρατηρήσει τις λεπτομέρειες των εκθεμάτων, να τα περιστρέψει και να δει τις αποκαταστάσεις τους.

Το 2012 στο πλαίσιο της δράσης «Αρχαϊκά Χρώματα» που έχει ως κεντρικό της έκθεμα την Πεπλοφόρο, δημιουργήθηκε από τον Τομέα και το ψηφιακό παιχνίδι «Χρωμάτισε την Πεπλοφόρο» (Εικ. 15). Η εφαρμογή δημιουργήθηκε προκειμένου να συνοδεύσει τα παιχνίδια του ομώνυμου οικογενειακού σακιδίου (βλ. παραπάνω) και να δώσει τη δυνατότητα στα παιδιά να ζωγραφίσουν και ψηφιακά την Πεπλοφόρο στον υπολογιστή του σπιτιού τους όσες φορές θέλουν και με πολλές παραλλαγές!

Η μεγάλη ανταπόκριση που είχε αυτή η εφαρμογή οδήγησε το Μουσείο Ακρόπολης στη διοργάνωση ενός διαγωνισμού με το ίδιο θέμα, το χρωματισμό της Πεπλοφόρου, μέσω Facebook. Για δύο εβδομάδες οι φίλοι του Μουσείου μπορούσαν να μπουν στην ψηφιακή εφαρμογή, να χρωματίσουν το άγαλμα της Πεπλοφόρου όπως ήθελαν και να στείλουν ηλεκτρονικά το έργο τους στο Μουσείο. Το ίδιο το κοινό ανέδειξε τους 3 νικητές ψηφίζοντας τα έργα που του άρεσαν περισσότερο.

Εικ. 14. Διαδικτυακή εφαρμογή «Αθηνά, η θεά της Ακρόπολης».

Εικ. 15. Ψηφιακό παιχνίδι «Χρωμάτισε την Πεπλοφόρο».

Το 2013 ολοκληρώθηκε μία ακόμα ψηφιακή εφαρμογή με τίτλο «Πρόγραμμα Γλαύκα» στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2007 – 2013 (Εικ.16). Πρόκειται για ένα πολυεπίπεδο διαδικτυακό παιχνίδι που έχει ως στόχο, με τη βοήθεια μιας γλαύκας (κουκουβάγιας) - ρομπότ, την εξοικείωση των παιδιών με

την αποκατάσταση των μνημείων της Ακρόπολης. Η συμμετοχή στο Πρόγραμμα Γλαύκα προϋποθέτει την πολύ καλή γνώση της αποκατάστασης στην Ακρόπολη, η οποία παρουσιάζεται μέσα από πέντε θεματικές ενότητες. Κάθε ενότητα περιλαμβάνει: την προετοιμασία, τη συνοπτική δηλ. παρουσίαση του θέματος και τη δοκιμασία, το παιχνίδι. Σε κάθε παιχνίδι ανακεφαλαιώνονται οι γνώσεις όλης της ενότητας.

Η πρώτη ενότητα, το ταξίδι έχει ως θέμα τις φθορές και τα αίτια των επεμβάσεων. Στο παιχνίδι τα παιδιά καλούνται να οδηγήσουν την Ακρόπολη στο ταξίδι της και να αποφύγουν τα εμπόδια που προκαλούν τη φθορά αξιοποιώντας τις γνώσεις τους μέσω ενός κουίζ με ερωτήσεις.

Στη δεύτερη ενότητα, τη βοήθεια, το θέμα είναι τα είδη των επεμβάσεων, η δομική αποκατάσταση και η συντήρηση της επιφάνειας του μνημείου. Σ' αυτό το παιχνίδι τα παιδιά πρέπει να βάλουν στη σωστή σειρά τα βήματα της μεθόδου δομικής αποκατάστασης.

Εικ. 16. Διαδικτυακή εφαρμογή «Πρόγραμμα Γλαύκα».

Στην τρίτη ενότητα, το πλήρωμα (Εικ. 17), παρουσιάζεται η ομάδα της αποκατάστασης, οι άνθρωποι δηλαδή που πραγματοποιούν τα αναστηλωτικά έργα, οι ειδικότητες τους, το αντικείμενό τους, οι επιστήμες και οι τέχνες τους, ο κοινός σκοπός, οι αξίες και οι αρχές που διέπουν το έργο τους. Στο παιχνίδι που έχει τη μορφή κουίζ εμφανίζονται τα μέλη του πληρώματος δίνοντας κάποια στοιχεία για τη δουλειά τους και το παιδί βρίσκει ποιο μέλος της αναστηλωτικής ομάδας είναι.

Στην τέταρτη ενότητα, τη δράση, παρουσιάζονται τα έργα αποκατάστασης που έχουν γίνει σε κάθε ένα από τα μνημεία ξεχωριστά με τη βοήθεια πολλών φωτογραφιών (Εικ. 18). Το παιχνίδι αυτής της ενότητας είναι μία εξομοίωση συναρμολόγησης του ναού της Αθηνάς Νίκης. Το παιδί έχοντας

στη διάθεσή του ένα γερανό ακριβείας και τμήματα του ναού που πρέπει να μπουν στην θέση τους ολοκληρώνει τη συναρμολόγηση του ναού.

Στην τελευταία ενότητα, το μέλλον, το θέμα είναι τα μηχανήματα και οι νέες τεχνολογίες που χρησιμοποιούνται για την αναστήλωση της Ακρόπολης. Το παιδί σ' ένα παιχνίδι με τη μορφή κουίζ καλείται να βρει πού και πώς χρησιμοποιούνται οι νέες τεχνολογίες στην αποκατάσταση.

Εικ. 17. Διαδικτυακή εφαρμογή «Πρόγραμμα Γλαύκα» - Ενότητα 3: Το Πλήρωμα.

Εικ. 18. Διαδικτυακή εφαρμογή «Πρόγραμμα Γλαύκα» - Ενότητα 4: Η Δράση.

Όταν το παιδί ξεπεράσει και τις 5 δοκιμασίες των ενότητων έχει ολοκληρώσει την αποστολή του και έχει γίνει πια ειδικός. Έτσι συμμετέχει στο τελευταίο στάδιο της αποστολής του που είναι να σχεδιάσει το ρομπότ, να το χρωματίσει και φυσικά να πάρει το βραβείο του.

Η εφαρμογή ολοκληρώνεται με την ενότητα «Μάθε περισσότερα» που περιλαμβάνει τη Βιβλιοθήκη της Γλαύκας όπου υπάρχει επιπλέον εκπαιδευτικό/ενημερωτικό υλικό με συνδέσμους προς σχετικό περιεχόμενο εκτός της εφαρμογής για όποιον ενδιαφέρεται για περισσότερες πληροφορίες, καθώς και τη δυνατότητα να διαδοθεί η εφαρμογή από τα παιδιά στους φίλους τους μέσω email.

Ιδιαίτερη βαρύτητα έχει δοθεί επίσης από τον Τομέα μας στην επιμόρφωση των εκπαιδευτικών αλλά και στην παροχή εκπαιδευτικού υλικού σε σχολεία και βιβλιοθήκες σ' όλη την Ελλάδα και στο εξωτερικό. Στο χρονικό διάστημα 2003–2012 επιμορφώθηκαν 8.207 άτομα από την Ελλάδα και το εξωτερικό. Η επιμόρφωση παίρνει πιο συγκεκριμένη μορφή με τα σεμινάρια που πραγματοποιούνται σε τακτά χρονικά διαστήματα καθώς και με τη διοργάνωση ειδικών συνεδρίων για εκπαιδευτικούς με θέμα «Εκπαιδευτικοί και προγράμματα για την Ακρόπολη». Αυτά αποτελούν ένα βήμα διαλόγου μεταξύ εκπαιδευτικών με κοινά ενδιαφέροντα για τη διδασκαλία μέσα από το πολιτισμικό μας περιβάλλον. Έχουν πραγματοποιηθεί συνολικά οκτώ συνέδρια και έχουν δημοσιευθεί τα πρακτικά τους.

Ένα άλλο θέμα στο οποίο ο Τομέας έχει δώσει πολύ μεγάλη έμφαση όλα αυτά τα χρόνια είναι η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων. Σκοπός της αξιολόγησης είναι να διερευνηθεί κάθε φορά εάν έχουν επιτευχθεί οι στόχοι της εκπαιδευτικής δράσης, να αποτυπωθεί η συνολική εμπειρία των μαθητών, να καταγραφούν σχόλια των εκπαιδευτικών και προτάσεις τους για μελλοντικά παρεμφερή προγράμματα. Η αξιολόγηση επιτυγχάνεται με το σχεδιασμό ειδικών ερωτηματολογίων τα οποία συμπληρώνονται από τους εκπαιδευτικούς, ενίοτε και από τους μαθητές. Η πιο πρόσφατη ανάλυση και δημοσίευση αποτελεσμάτων αξιολόγησης μίας εκπαιδευτικής δράσης αφορά το πρόγραμμα που πραγματοποιήθηκε στην Ακρόπολη με θέμα τα αναστηλωτικά έργα. Το πλήρες κείμενο της παρουσίασης των αποτελεσμάτων έχει αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της Υπηρεσίας μας.

Όλες αυτές οι εκπαιδευτικές δράσεις εστιάζουν σε θέματα ουσιαστικά ως προς τη γνώση που θα αποκτήσουν οι μαθητές. Παράλληλα επιδιώκουμε να τα κάνουμε ελκυστικά και γοητευτικά για το κοινό στο οποίο απευθύνονται καθώς και να ανακαλύψουμε τους τρόπους με τους οποίους η εκπαιδευτική δυναμική του επιλεγμένου θέματος θα αποδώσει όσο το δυνατόν περισσότερο στις εκπαιδευτικές διαδικασίες. Γι' αυτό το λόγο φροντίζουμε ώστε το κάθε θέμα να προσεγγίζεται με πολλούς διαφορετικούς τρόπους, όπως τη διεξαγωγή εκπαιδευτικού προγράμματος, την έκδοση συνοδευτικού εντύπου, τη δημιουργία εκπαιδευτικής μουσειοσκευής, την ανάπτυξη ψηφιακής εφαρμογής για το Διαδίκτυο. Κάθε μία από αυτές τις δράσεις μπορεί να αναπτυχθεί ανεξάρτητα ή σε συνδυασμό με τις υπόλοιπες και να απευθυνθεί σε διαφορετικές ομάδες επισκεπτών, ακόμα και σε διαδικτυακούς επισκέπτες, με τη βοήθεια των ψηφιακών μέσων .

Ενδεικτικά παρουσιάζονται δύο τέτοια θέματα που ο Τομέας τα έχει προσεγγίσει με όλους τους δυνατούς τρόπους: «Η Ζωφόρος του Παρθενώνα» και «Η Αναστήλωση των Μνημείων της Ακρόπολης».

Σχετικά με τη Ζωφόρο του Παρθενώνα, ο Τομέας διεξάγει τακτικά εκπαιδευτικά προγράμματα γι' αυτό το θέμα από το 1988 έως σήμερα. Από την αρχή, τα προγράμματα συνόδευε ένα εκπαιδευτικό έντυπο που έδινε τη δυνατότητα στο παιδί να παίρνει κάτι μαζί του, ως ενθύμιο της επίσκεψής του, που θα μπορούσε παράλληλα να το επεξεργαστεί και στο σπίτι του ή στο σχολείο μαζί με τους συμμαθητές του. Μ' αυτό το σκεπτικό όλα αυτά τα χρόνια έχουν δημιουργηθεί ποικίλα εκπαιδευτικά έντυπα που αφορούν τα Παναθήναια, τη μεγαλύτερη γιορτή της αρχαίας Αθήνας που απεικονίζεται στη Ζωφόρο όσο και πιο ειδικά έντυπα, όπως αυτό που αφορά τους σπουδαίους αθλητικούς και μουσικούς αγώνες και τα έπαθλά τους οι οποίοι διεξάγονταν στο πλαίσιο της γιορτής. Παράλληλα τα προγράμματα άρχισαν να ενισχύονται και να εμπλουτίζονται με εκπαιδευτικά εργαλεία, όπως είναι οι μακέτες και οι μήτρες για τη χύτευση αντιγράφων των λίθων της δυτικής ζωφόρου του Παρθενώνα, σε κλίμακα 1:20. Στη συνέχεια όλο αυτό το εκπαιδευτικό υλικό εμπλουτισμένο με διαφάνειες και ψηφιακές παρουσιάσεις εντάχθηκε στην ομώνυμη μουσειοσκευή του Τομέα (Εικ. 19) με σκοπό να ταξιδεύει στα σχολεία και να μπορούν τα παιδιά να επεξεργάζονται το θέμα, ακόμα και αν δεν

μπορούν να επισκεφθούν την Ακρόπολη ή το Μουσείο. Από το 2009 όμως και μετά τη Ζωφόρο μπορεί να δει και να μελετήσει οποιοσδήποτε, σε όποιο μέρος και αν βρίσκεται, καθώς δημιουργήθηκε η αντίστοιχη διαδικτυακή εφαρμογή. Τέλος, για την καλύτερη αξιοποίηση όλου του παραπάνω υλικού, ο Τομέας διοργανώνει σε τακτά χρονικά διαστήματα επιμορφωτικά σεμινάρια για εκπαιδευτικούς στα οποία ενημερώνονται για το πως μπορούν καλύτερα να το χρησιμοποιήσουν και επίσης να δουν εφαρμοσμένα παραδείγματα εργασιών σχετικά με τη χρήση του από συναδέλφους τους σε άλλα σχολεία.

Εικ. 19. Εκπαιδευτική μουσειοσκευή «Η Ζωφόρος του Παρθενώνα» (φωτ. αρχείο ΥΣΜΑ).

Το επόμενο θέμα που ενδιαφέρει πολύ μαθητές γυμνασίου και κυρίως λυκείου είναι η αναστήλωση των μνημείων της Ακρόπολης. Ο Τομέας διεξάγει εκπαιδευτικά προγράμματα τα οποία δεν είναι δυνατό να πραγματοποιηθούν σε τακτά χρονικά διαστήματα, αλλά έχουν τη μορφή μεγάλων προγραμμάτων – αφιερωμάτων που διαρκούν μία ή δύο ημέρες και απευθύνονται σε μεγάλο αριθμό μαθητών. Η προσέγγιση αυτή οφείλεται στη μεγάλη δυσκολία και εξειδίκευση του θέματος, το οποίο για να γίνει κατανοητό από τα παιδιά, χρειάζεται ειδική προετοιμασία από την Υπηρεσία μας ώστε να μπορούν να μπουν μέσα στα μνημεία και στα εργοτάξια και να γνωρίσουν από κοντά τα είδη και τη μέθοδο των επεμβάσεων. Ιδιαίτερη σημασία γι' αυτό το θέμα έχει δοθεί στη δημιουργία εκπαιδευτικού υλικού. Ο εκπαιδευτικός φάκελος «Ακρόπολη και Αναστήλωση» που έχει δημιουργηθεί παρουσιάζει με επεξηγηματικά κείμενα και πολλές φωτογραφίες τις αναστηλωτικές δράσεις που διεξάγονται στην Ακρόπολη. Η προσέγγιση του θέματος όμως από περισσότερα παιδιά και ευρύτερο κοινό έγινε για ακόμα μία φορά εφικτή μέσω μιας διαδικτυακής εφαρμογής. Το online πρόγραμμα ΓΛΑΥΚΑ παρουσιάζει την αποκατάσταση των μνημείων της Ακρόπολης χρησιμοποιώντας ένα σενάριο που συνδυάζει χαρακτήρες, ρόλους, αποστολές και επιβράβευση των

παιδιών. Τέλος, όπως για όλα τα θέματα, ιδιαίτερη έμφαση έχει δοθεί και εδώ στην καθοδήγηση των εκπαιδευτικών σχετικά με τη χρήση του παραπάνω υλικού, που επιτυγχάνεται μέσα από τα επιμορφωτικά σεμινάρια.

Το σύνολο των εκπαιδευτικών δράσεων που έχουν πραγματοποιηθεί από τον Τομέα Ενημέρωσης και Εκπαίδευσης μαζί μ' ένα πλήθος επιλεγμένων εργασιών-εφαρμογών που πραγματοποιήθηκαν από εκπαιδευτικούς και μαθητές διαφόρων σχολείων της χώρας με τους οποίους έχουμε συνεργασθεί από το 1991 έως σήμερα, παρουσιάζονται ολοκληρωμένα σ' ένα βιβλίο που εξέδωσε ο Τομέας κατά το 2011.

Πρόκειται για το βιβλίο «ΑΚΡΟΠΟΛΗ & ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ» (Εικ. 20) που εκδόθηκε με χορηγία του Ιδρύματος Παναγιώτη & Έφης Μιχαηλίου. Αποτελεί ουσιαστικά ένα εργαλείο, έναν οδηγό που βοηθάει τον εκπαιδευτικό να εντάξει στη διδασκαλία του την Ακρόπολη και την κλασική αρχαιότητα.

Αποτελείται από δύο μέρη. Στο πρώτο περιγράφονται οι δράσεις του Τομέα, χωρισμένες σε τρεις ενότητες, όπως αυτές αναπτύχθηκαν κατά τα τελευταία 25 χρόνια, προκειμένου οι γνώσεις για τη ζωή και την τέχνη της αρχαιότητας να γίνουν πιο ελκυστικές και κατανοητές από τους μαθητές, σαφείς και αξιοποιήσιμες από τους εκπαιδευτικούς. Η πρώτη ενότητα αφορά τα Εκπαιδευτικά Προγράμματα, τα αφιερώματα, τα τακτικά και τα έκτακτα. Η δεύτερη αφορά τις Εκδόσεις του Τομέα, στην ελληνική και στην αγγλική γλώσσα, τα έντυπα, τα βιβλία, τις μουσειοσκευές και τις ψηφιακές εφαρμογές, ενώ η τρίτη ενότητα του πρώτου μέρους αφορά την Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών μέσα από τη διοργάνωση σεμιναρίων, συνεδρίων και εκθέσεων.

Στο δεύτερο μέρος του βιβλίου παρουσιάζεται ένα πολύ ενδιαφέρον και πλούσιο σε ιδέες σύνολο 80 εργασιών, όχι ως θεωρητικές προσεγγίσεις αλλά ως προγράμματα που έχουν ήδη εφαρμοσθεί από εκπαιδευτικούς όλων των βαθμίδων και όλων των ειδικοτήτων. Μέσα απ' αυτές γίνεται φανερός ο τρόπος με τον οποίο αξιοποιήθηκαν και εντάχθηκαν στη διδασκαλία τους οι εμπειρίες και οι γνώσεις που αποκόμισαν μαθητές και εκπαιδευτικοί από τη συμμετοχή τους στις εκπαιδευτικές δράσεις του Τμήματος.

Η βασική κατάταξη των εργασιών έγινε σε τέσσερις ενότητες με βάση τον χώρο υλοποίησης των προγραμμάτων. Η πρώτη μεγάλη ενότητα των εργασιών αφορά όσες έγιναν στο Σχολείο, οι οποίες κατατάχθηκαν με βάση τη διδακτική ενότητα στο πλαίσιο της οποίας πραγματοποιήθηκαν. Έτσι παρουσιάζονται εργασίες στις οποίες βλέπουμε πώς οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές εμβαθύνουν στη μελέτη της Ακρόπολης και του αρχαίου ελληνικού κόσμου Διαθεματικά, μέσα δηλαδή από όλα τα μαθήματα, αλλά και στην Περιβαλλοντική Εκπαίδευση, σε ένα Διαπολιτισμικό ή σε ένα Ολοήμερο σχολείο. Ακολουθεί η προσέγγιση της Ακρόπολης μέσα από την Ιστορία που αποτελεί το κυριότερο μάθημα στο πλαίσιο του οποίου μπορεί να μελετηθεί ο κλασικός πολιτισμός. Στη συνέχεια παρουσιάζονται εφαρμογές που έγιναν στο μάθημα της Ελληνικής γλώσσας, της Αγγλικής γλώσσας,

της Μουσικής, των Εικαστικών, του Θεατρικού Παιχνιδιού, του Σχεδίου, της Τεχνολογίας και της Παραγωγής, της Πληροφορικής, αλλά και των Φυσικών Επιστημών.

Στη δεύτερη ενότητα παρουσιάζονται εφαρμογές που έγιναν σε Ειδικά Σχολεία, σε κωφούς και βαρήκοους μαθητές, σε παιδιά με κινητικά προβλήματα, σε μαθητές με νοητική στέρηση, με συναισθηματική διαταραχή, αλλά και σε έγκλειστους μαθητές στις φυλακές Αυλώνος.

Στην τρίτη ενότητα παρουσιάζονται οι Εφαρμογές σε Βιβλιοθήκες, Δημόσιες Κεντρικές, Σχολικές, Παιδικές αλλά και Κινητές.

Η τελευταία ενότητα παρουσιάζει τις εφαρμογές που έγιναν σε άλλα Μνημεία και Μουσεία, στα Αρχαιολογικά Μουσεία Κομοτηνής και Θεσσαλονίκης, στους Δελφούς, στην Κύπρο αλλά και ένα πρόγραμμα που έγινε στο Bridgerort των Η.Π.Α., όπου με τη βοήθεια των μουσειοσκευών 600 μαθητές μελέτησαν και φωτογράφησαν τα ιστορικά κτήρια της γειτονιάς τους αναζητώντας σ' αυτά στοιχεία της κλασικής αρχιτεκτονικής.

Σε κάθε ένα απ' αυτά τα προγράμματα γίνεται φανερός ο τρόπος με τον οποίο ο εκπαιδευτικός προσέγγισε την Ακρόπολη και τα μνημεία της, ανάλογα πάντα με την ειδικότητά του, την τάξη του και τους επιμέρους στόχους που είχε θέσει. Έτσι ο εκπαιδευτικός που ενδιαφέρεται, έχει τη δυνατότητα να μελετήσει συγκεντρωμένα πολλά διαφορετικά προγράμματα σχετικά με την Ακρόπολη και την εποχή της, τα οποία εμπεριέχουν ιδέες, μεθόδους και εφαρμογές που συνάδελφοί του με το ίδιο υπόβαθρο, τις ίδιες δυνατότητες και τους ίδιους στόχους δημιούργησαν.

Εικ. 20. Βιβλίο «ΑΚΡΟΠΟΛΗ & ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ» (φωτ. αρχείο ΥΣΜΑ).

Το Μάρτιο του 2013 ο Τομέας Ενημέρωσης και Εκπαίδευσης της ΥΣΜΑ σε μία νέα συνεργασία με το Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης ολοκλήρωσε ένα διαδικτυακό σύστημα ηλεκτρονικού αποθετηρίου (<http://repository.acropolis-education.gr>) για το εκπαιδευτικό υλικό του. Το έργο υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ψηφιακή Σύγκλιση» με τίτλο

«Ανάπτυξη εκπαιδευτικού περιεχομένου με θέμα την Ακρόπολη – Ανάπτυξη σεναρίων χρήσης του υλικού από τους πολίτες».

Στόχος του αποθετηρίου ήταν η ένταξη του υπάρχοντος αλλά και του μελλοντικού εκπαιδευτικού περιεχομένου του Τμήματος σε αυτό, η αποτελεσματικότερη διαχείρισή του καθώς και η αξιοποίησή του κυρίως από την εκπαιδευτική κοινότητα αλλά και απ' όλους τους πολίτες - έλληνες και μη - ανάλογα με το προφίλ και τα πεδία ενδιαφέροντός τους. Ειδικά για τους εκπαιδευτικούς, το αποθετήριο αποτελεί ένα πολύ χρήσιμο εργαλείο ώστε να μπορούν να προετοιμάζονται καλύτερα τόσο για το μάθημα στο σχολείο, όσο και για την επίσκεψη της τάξης στον αρχαιολογικό χώρο και στο μουσείο της Ακρόπολης.

Στο Αποθετήριο εκπαιδευτικού περιεχομένου για την Ακρόπολη, ο χρήστης έχει πρόσβαση στο σύνολο του υλικού: στις έντυπες εκδόσεις οι οποίες παρέχονται σε εκτυπώσιμη μορφή, καθώς και στις οπτικοακουστικές παραγωγές και διαδικτυακές εφαρμογές που έχουν δημιουργηθεί από τον Τομέα μας, στην ελληνική και αγγλική γλώσσα. Επίσης, παρέχεται η δυνατότητα πλοήγησης ανά: 1) Ομάδα κοινού, 2) Μνημεία, 3) Θέματα, 4) Τύπο περιεχομένου, 5) Σχολικό μάθημα, 6) Εκπαιδευτικό επίπεδο.

Το επόμενο βήμα είναι η ανάρτηση ενός ιστοχώρου με τον τίτλο acropolis-education.gr. Εκεί θα ενσωματωθεί το αποθετήριο, θα υπάρχουν προτεινόμενα σχέδια μαθημάτων, εκπαιδευτικά παιχνίδια και βεβαίως συνεχής ενημέρωση σχετικά με τα τρέχοντα εκπαιδευτικά προγράμματα. Ο χρήστης είτε θα διαλέγει το βάθος των πληροφοριών που θέλει ανάλογα με τις προτιμήσεις του είτε θα μπορεί να ακολουθήσει τις προτάσεις και έτοιμα σχέδια μαθημάτων για την αξιοποίηση του υλικού.

Με την ολοκλήρωση και ανάρτηση του αποθετηρίου, οι εκπαιδευτικοί και το ευρύ κοινό που θέλουν να προσεγγίσουν την Ακρόπολη, έχουν ένα πολύμορφο και ελκυστικό εργαλείο που ενσωματώνει όλο το εκπαιδευτικό υλικό του Τομέα και προσφέρει με δυναμικό τρόπο αναπαράσταση και ερμηνεία του παρελθόντος.

Μέσα από το σύνολο αυτών των εκπαιδευτικών δράσεων επιδιώκουμε τη βαθμιαία διαμόρφωση μιας νέας γενιάς δασκάλων που θα μπορέσει, έχοντας βασικά εφόδια αρχαιογνωσίας να κατανοήσει το μήνυμα της αρχαίας τέχνης και να έχει άμεση βιωματική εμπειρία του μεγαλείου της αλλά κυρίως μιας νέας γενιάς παιδιών, αυτών που ως πολίτες θα πάρουν στο μέλλον την ευθύνη της πολιτισμικής μας κληρονομιάς, έχοντας περισσότερες γνώσεις, οξυμένη ευαισθησία και συναίσθηση συμμετοχής στην ανθρωπιστική παιδεία που αποτελεί τη βάση του ελληνικού πολιτισμού.

Τελειώνοντας θα θέλαμε να επισημάνουμε ότι όλες οι εκπαιδευτικές δράσεις που πραγματοποίησε ο Τομέας οφείλονται στην εξαιρετική συνεργασία και των τριών φορέων που έχουν την ευθύνη για την Ακρόπολη, της Υπηρεσίας μας, του Μουσείου Ακρόπολης και της Α' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων. Πολλές ευχαριστίες οφείλονται σ' όλους τους προϊσταμένους μας για τη συνεχή βοήθεια και υποστήριξή τους όλα αυτά τα χρόνια. Ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλονται στη νέα

αρχαιολόγο του τμήματος μας Σ. Παράσχου, για τη βοήθειά της σ' όλες τις εκπαιδευτικές δράσεις του Τομέα. Επίσης ευχαριστούμε πολύ όλους τους συνεργάτες μας, και κυρίως τους Σ. Μαυρομμάτη, Ι. Μελέγκογλου, Ε. Σαχίνη, Κ. Αντωνιάδη, Γ. Κουτσούκο και Ε. Ζουρνατζή για τη δημιουργική συνεργασία που είχαμε όλα αυτά τα χρόνια. Τέλος ευχαριστούμε τους χορηγούς μας, τα Ιδρύματα Νιάρχου, Μποδοσάκη, Μιχελή και φυσικά την Ένωση Φίλων Ακροπόλεως, χωρίς τους οποίους κάποιες από τις δράσεις μας δεν θα ήταν εφικτές.

11. EDUCATIONAL ACTIVITIES OF THE DEPARTMENT OF INFORMATION AND EDUCATION (2003 – 2013)

Cornelia Hadziaslani

Architect - Archaeologist, f. Head of the Information and Education Department

Irene Kaimara

Archaeologist, Head of the Information and Education Department

Assimina Leonti

Archaeologist, Information and Education Department

Abstract

In the period 2003 – 2013, the Department of Information and Education organized a variety of educational activities at the Acropolis and the Acropolis Museum concerning first the creation and carrying out of educational programmes. In total, 1,151 educational programmes were carried out, in which 30,489 pupils were engaged.

A great part of our work has also been devoted to the production and dissemination of educational resources, which involves books, leaflets, but also museum kits and family backpacks, in Greek and in English. An enriched version of “The Twelve Olympian Gods” (2007) museum kit was produced and a new teacher’s pack entitled “Restoring the Athenian Acropolis” was published in Greek (2010) and in English (2012). In total, the educational museum kits were taken out on loan by 2,096 schools and used by 132,527 pupils throughout the country.

Furthermore, two family backpacks were created, one entitled “One Day in the Acropolis Museum with the Goddess Athena,” which was used from April 2011 to December of 2012 by 7,079 families, and a second one entitled “Archaic Colors,” which was used from August 2012 to December of 2012 by 417 families. Moreover, the Department proceeded with the creation of educational films, the progressive digitization of the entirety of its educational programmes and publications (2007) and their uploading into the online repository (repository.acropolis-education.gr) (2013). It also proceeded with the creation of online applications. These include the online application entitled “The Parthenon Frieze” (www.parthenonfrieze.gr) (2009), which is addressed to specialized scholars, the general public, but also to children, the online application entitled “Athena, Goddess of the Acropolis” (www.acropolis-athena.gr) (2010), the online game “Color the Peplos Kore” (www.theacropolismuseum.gr/peploforos/) (2012), as well as “The Glafka Project” (www.ysma.gr/theglafkaproject/) (2013), an application about the restoration of the Acropolis monuments.

Particular attention has also been given through these years to the evaluation of educational activities as well as to teacher education through seminars. A total of 8,207 people from Greece and abroad participated in the seminars.

In conclusion, all the educational activities of the Department along with a number of selected projects from various schools throughout the country are presented in the book, “ACROPOLIS AND EDUCATION” (2011).

List of Figures

- Fig. 1. The Education Center at the Acropolis Museum (Photo: YSMA Archive).
- Fig. 2. Educational programme: The Parthenon Sculpture (© Acropolis Museum).
- Fig. 3. Educational programme: “A Day at the Acropolis: Restoring the Monuments” (Photo: YSMA Archive).
- Fig. 4. Educational programme: “A Day with the Parthenon Frieze” (Photo: YSMA Archive).
- Fig. 5. Educational programme: “Periods of Crisis and Prosperity in Ancient Athens: Reflections on the Acropolis” (Photo: YSMA Archive).
- Fig. 6. Educational programme: “Ancient Greek customs for the New Year” (Photo: George Vitsaropoulos © Acropolis Museum).
- Fig. 7. Educational resources about the Acropolis (Photo: YSMA Archive).
- Fig. 8. Educational Museum Kit “The Twelve Olympian Gods” (Photo: YSMA Archive).
- Fig. 9. Teacher’s Pack “Restoring the Athenian Acropolis” (Photo: YSMA Archive).
- Fig. 10. Family Backpack “A Day in the Acropolis Museum with the Goddess Athena” (© Acropolis Museum).
- Fig. 11. Family Backpack “Archaic Colors” (© Acropolis Museum).
- Fig. 12. Online application “The Parthenon Frieze.”
- Fig. 13. Online application “The Parthenon Frieze” - the online game, “Become a conservator.”
- Fig. 14. Online application “Athena, Goddess of the Acropolis.”
- Fig. 15. Online game “Color the Peplos Kore.”
- Fig. 16. Online application “The Glafka Project.”
- Fig. 17. Online application “The Glafka Project” - Unit 3: “The Crew.”
- Fig. 18. Online application “The Glafka Project” - Unit 4: “The Action.”
- Fig. 19. Educational Museum Kit “The Parthenon Frieze” (Photo: YSMA Archive).
- Fig. 20. Book “ACROPOLIS & EDUCATION” (Photo: YSMA Archive).